

היכל הוראה

פסקי דינים * תשובות * הוראות

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה'קנה בשם" זי"ע בראשות בנו גאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנדסדארפער שליט"א מגדולי פוסקי דורינו ובעל שו"ת היכל הוראה * יו"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון נה * פרשת אחרי תשפ"ד

בין כותלי ההיכל

הדלקת נרות שבת קודש על ידי פנסים הפועלים על מצבר ובטריה בבתי חולים ומלונות

שאלה הובאה לפני מוריני הרב שליט"א בדבר שני פנסים קטנים הפועלים על ידי מצבר ובטריה שאינם לדים, והם מייצור מיוחד להדליק בהם נרות שבת לקיים בהם מצות הדלקת נרות שבת במקומות שהרשויות או בעלי הבית אינם מניחים להדליק שם נרות שבת מחשש שריפה, כגון מלונות ובתי חולים ונשאל אם אפשר לברך עליהם אחר שמטרת היצור היא בשביל שיוכלו לברך עליהם וסומכים על דברי הפוסקים שמתייחסים לנורות הלבון כעל אש. (כמובן לא תאורת לר או פלורוסנט), ולכן מברכים עליהם ברכת מאורי האש.

והשיב מוריני הרב שליט"א, דאף שיש כאן אש ויש פוסקים הסוברים שאפשר לברך על זה ברכת "מאורי האש" כהגאון רבי חיים עוזר זי"ע בעל ה'אחיעזר', אבל מכל מקום אין לברך על זה "להדליק נר של שבת" מאחר שהתקנה לברך על הנרות היו על נרות שבת היה על נרות שיש להם "פתילות ושמן", וכמו שמבואר מדברי המשנה שבת (פ"ב מ"א) במה מדליקין ופירש הרע"ב נר של שבת במה עושין פתילות ושמונים להדליק, ע"כ. וכן בגמ' שבת כל הסוגיא מייירי בפתילות ושמונים מבואר להדיא דנר של שבת צריך שיהיה מפתילות ומשמונים ואור זה אין בו לא פתילה ולא שמן אלא גחלת בעלמא, על כן אי אפשר לקבוע על זה ברכה.

ומהיות טוב בבתי חולים או מלונות שאינם נותנים להדליק בחזרי שינה, שידליק קודם הפנס בחדר, ולא יפסיק וידליק גם בלובי המיוחד לנרות, ואז יברך על ההדלקה (שהרי בחדר החולה או בחדר האוכל אין מניחין להדליק), ואחר גמר סעודתו ישב ליד הנרות שהדליק בלובי ויהנה מהם באכילת דבר מה או בקריאה לאור הנר בכדי שלא יהיה שאלה של ברכה לבטלה כיון שלא נהנה מאור זה.

נרות שבת לבתי חולים ומלונות

ב' נרות (פנסים) כנגד זכור ושומר להדלקת נרות שבת יצור מיוחד להדליקם בבתי חולים ובמלונות וכדו' ולדעת מוריני הרב שליט"א אי אפשר לברך ע"ז שדינם כגחלת ולא כשלהבת דהוה מפתילה ושמן

פסקי דינים

מתוך שאלות ותשובות ששלחו על שולחן ההיכל לפני מוריני הרב שליט"א

בירך ברכת המזון בראש חודש, ובטעות הזכיר גם רצה בנוסף ליעלה ויבוא

המברך ברכת המזון בראש חודש שלא חל בשבת, ובטעות הזכיר 'רצה' ואחר כך אמר 'יעלה ויבוא', אינו צריך לחזור ולברך, כי אף הפוסקים שהצריכו לחזור אם הזכיר ראש חודש [באמצע החודש] בשמונה עשרה, היינו דוקא בתפילה דהוה כשחש באמצע התפילה שחוזר ומתפלל, משא"כ בברכת המזון¹.

טעה בקיץ בברכת "ברך עלינו" והזכיר "ותן טל ומטר" והתחיל שוב מ"ואת כל מיני תבואתה לברכה"

טעה בתפלת שמונה עשרה בברכת ברך עלינו, ואמר "ותן טל ומטר" עד כמעט סוף הברכה, והתחיל שוב מ"ואת כל מיני תבואתה" וגמר כל תפלת שמונה עשרה; הורה רבינו ה'קנה בשם' זי"ע שלא יצא ידי חובתו וצריך להתפלל עוד הפעם, מכיון שלא התחיל בהתחלת הברכה בברך עלינו, ושינה מטבע הברכה בדבר שהוא לעיכובא².

שימוש במכשיר ה'מזגרים' בשבת - מזגן הפועל על ידי גרמא

דבר השימוש במכשיר ה'מזגרים', היינו מכשיר הפועל על ידי חישן שמזהה מספר על גבי טבלה וזה גורם להפעלת המזגן או מכשירי חשמל אחרים, ואם מכסים את המספר ומגלים מספר אחר שהמכשיר אינו מזהה אותו, אזי הוא חוזר למצבו הקודם ואינו גורם לניתוק. וכן להיפך לגבי שינוי מצבו של המזגן, מהפעלה לכיבוי או מכיבוי להפעלה, ונמצא שזה גרמא דגרמא, הרי שהמכשיר יהיה אסור לשימוש בשבת ככל מכשירי הגרמא, ובפרט מן הטעם הפשוט שעל ידי הזזת המגנט ממקום למקום נגרם הדלקה או כיבוי בדרך עקיפה³.

1. כן הורה מוריני הרב שליט"א בשו"ת היכל הוראה חלק ה' (הוראה יג) שכן משמע מדברי המג"א (סי' רעד ס"ק יא) ובמחצית השקל. ואף כי הט"ז שם (סי' קח ס"ק יב) חולק בזה, וכן בפמ"ג שם כתב דהט"ז חולק על זה, אולם בקצות השולחן (סי' מז, בבדי השולחן ס"ק כה) מוכיח, דלגבי ברכת המזון גם הט"ז מודה שאין צריך לחזור, דהתם בסימן ק"ח מייירי אם מעין המאורע שלא בזמנו הוה הפסק לגבי תפילה, ומדמה זה לשח באמצע התפילה [ובאמת גם לענין דינא גם לגבי תפלה אנו מקילין כמבואר במשנ"ב סימן ק"ד ס"ק כה, וסימן ק"ח ס"ק לח], ואילו בברכת המזון אם הפסיק בשיחה אינו חוזר, לכן גם בנדון דידן אי"צ לחזור ולברך..

2. בתשובה חלק ה' (הוראה י) כתב מוריני הרב שליט"א, דהנה לכאורה דבריו הק' של מרן רבינו ה'קנה בשם' זי"ע הם שלא כפי שכתב המשנ"ב בביאור הלכה (סי' קיז סעי' ג ד"ה אם שאל מטר), וז"ל: עיין במשנ"ב דצריך לחזור לתחלת ברכת השנים, ואם לא התחיל רק מותן ברכה וכו' לא מיבעי אם נזכר בתוך כדי דיבור ודאי יצא בדיעבד, אלא אפילו אם לאחר כדי דיבור התחיל ותן ברכה וברך שנתנו וכו' וסיים הברכה יצא בדיעבד [ח"א כלל כד ס"ד]. ע"כ. הרי דדעת המשנ"ב שבדיעבד יצא, ודלא כמו שהורה רבינו מרן ה'קנה בשם' זי"ע שלא יצא ידי חובתו, ואנן חייבים למשכוני נפשין על הוראתו בקדושה, נימא בה מילתא דודאי ברור אמת ויציב שאין הוראה זו מנוגדת כלל לדברי הביאור, דנחזי אנו מה שכתב במשנ"ב (שם סקי"ד) וז"ל: מחזירין אותו. היינו אם עקר רגליו חוזר לראש התפלה, ואם לא עקר רגליו חוזר לתחלת ברכת השנים, ואפילו אם נזכר קודם שסיים הברכה יחזור ג"כ לתחלת ברכת השנים ועיין בה"ל, עכ"ל במשנ"ב. א"כ יוצא לנו דגם המשנה ברורה עיקר דעתו היא דחזרה למקום שטעה בכה"ג לא מהני וצריך לחזור לראש הברכה. וכן הוא להדיא בשו"ע הרב (ארי"ה סי' קיז סעי' ג) שכתב וז"ל: ואם שאל מטר אחר יו"ט הראשון של פסח, בין שנוכר קודם סיום הברכה בין שנוכר אח"כ, צריך לחזור לראש הברכה מטעם שנתבאר בסימן קי"ד. ע"כ. עכ"פ חזינו שהמשנה ברורה לא הביא דברי החיי אדם אלא בביאור הלכה, וכלל נקוט בידינו ממרן זי"ע אותו הנחיל לבנו מוריני הרב שליט"א, כי דבריו במשנה ברורה הם עיקר להלכה נגד דבריו בביאור הלכה וכש"כ נגד דבריו בשער הציון.

וביאור הדברים, דמה שכתב והכריע במשנ"ב הוא עיקר דעתו להלכה למעשה, ואילו בביאור הלכה היה כותב מה שהיה נראה לו מפלפולו שכן היה ראוי לפסוק להלכה למעשה ודלא כסתימת הפוסקים, ועם כל זאת לא סתים, וכן היה ברור לו כדבריו בביאור הלכה, היה סותם כך להדיא גם במשנ"ב, ומוזה שלא סתם כן הוא משום שלא רצה להכריע למעשה נגד העולה מדברי הפוסקים לדינא, ומה שיש לו כמה נימוקים לצדד כך וכך הוא טפי לפלפול, וא"כ יש לנהוג כהמשנה ברורה ולא כפי שמצדד בביאור הלכה. וכן כתב רבינו זי"ע בשו"ת קנה בשם (ח"ג סי' לח אות ד) וז"ל, דידוע דרכו של המשנ"ב כי דבריו במשנ"ב הם עיקר להלכה נגד דבריו בביאור הלכה, וכל שכן נגד דבריו בשער הציון. ע"כ. ועי' עוד באריכות שם בהיכל הוראה.

3. בנימוק הדברים הוסיף מוריני הרב שליט"א בשו"ת היכל הוראה חלק ה' (הוראה כב), דהנה ידוע דעתם של גדולי ישראל שאין להשתמש בהם בשבת אף לא במקום מצוה או חולי שאין בו סכנה, וגם במכשירים הבנויים על עקרון של מניעת המניעה או המשכת מצב קיים וכיו"ב, כבר כתב על כך הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל בספרו חוט שני (ח"א עמ' רו), בשם מרן החזו"א זצ"ל דיש כח ביד חכמים לגדור במקום פרצה, וזה יותר חמור מאיסור פרטי ליחיד כי זה גדר לעולם כולו ולדורות, עכ"ל. על כן בנדון דידן אין לפרוץ את הגדרים, ולהתיר מלאכות דרך גרמא.

כלל גדול בדין ספק ברכות להקל

היינו בברכת המצוות וכדומה, אבל בתפילה לא אמרנו ספק ברכות להקל, כמבואר בשדי חמד (בנדפס כרך י) במכתב לחזקיהו (סי י) עיי"ש באריכות דבריו. וכן מבואר במשנ"ב (סימן קז סק"ב) שכתב, שבאופן שצריך לחזור ולהתפלל מחמת ספק, הוא לא מדין ספק ברכות להקל, אלא צריך לחזור ולהתפלל כי הלואי שיתפלל אדם כל היום בתורת נדבה, ובדרך כלל צריך להוסיף איזה חידוש, אבל במקום שמתפלל על הספק, אזי אין צריך חידוש דאין לך חידוש גדול מזה שיצא ידי ספקו.

נשאל מורינו הרב שליט"א בדין ספק ברכות להקל, הדנה קיימא לן בכל מקום דאמרנו ספק ברכות להקל אף במקום שיש שיטה יחידאה (עיי"ן מה שכתב בזה בהיכל הוראה ח"א הוראה ג), ואי נימא שבכל מחלוקת הפוסקים בענין תפילה אם צריך לחזור, הרי אף במקום שנפסק שצריך לחזור מדוע לא נאמר דספק ברכות להקל, ובפרט שיש כאן שאלה על "ט"ט ברכות שאפשר אומרם לבטלה. ובזה השיב מורינו הרב שליט"א, דכל מה שאמרנו ספק ברכות להקל

הלכה והוראה בישראל

תשובה ממורינו הרב שליט"א בנדון ההפטרות דפרשת השבוע שהיא פרשת 'אחרי' שהיא מאורע נדיר (בקביעות זמ"ג בשנה מעוברת) ותהיה בפעם הבאה בעוד שבוע עשרה שנה בשנת תת"א.

הפטרות פרשת קדושים. ומזה נסתעפו המנהגים לקביעות של השנה (שנת תשפ"ד) א. לקרות בפרשת אחרי הפטרות 'הלא כבני כושיים' ולפרשת קדושים הפטרות 'התשפוט' [ע"פ שיטת הלבוש] ב. לקרות בפרשת אחרי הפטרות התשפוט ולפרשת קדושים הפטרות 'הלא כבני כושיים', ומזה נסתעף דאם שבת פרשת אחרי חלה בער"ח או בראש חודש שקראו ההפטרות של ער"ח או של ר"ח אז בשבת שלאחריה שהיא שבת פרשת קדושים יקראו 'הלא כבני כושיים' שהיא הפטרות פרשת אחרי [ע"פ שיטת הרמ"א] ג. לקרות בשתי השבתות את ההפטרות של 'הלא כבני כושיים' וכבר מצאנו היכי תמציי שקורין אותה ההפטרות בשתי שבתות רצופות והיינו בשנה שפורים דמוקפין חל בשבת דאז בשבת הקודמת לה קראו הפטרות דשבת זכור ואותה ההפטרות קורין בערים המוקפות ביום השבת שהוא פורים שלהם, וזה היה מנהגם של בתי הכנסת בירושלים מקדמת דנא שחשו לכבודה של ירושלים.

והעולה מזה דבני ישראל יוצאי אשכנז שיוצאין ביד רמ"א קורין בפרשת אחרי הפטרות 'הלא כבני כושיים' ובפרשת קדושים 'התשפוט' וכן כתב זקן ההוראה מרן בעל שבט הלוי זי"ע (בשור"ת שבט הלוי ח"ט סי' ס) דאין לשנות ממנהג הרמ"א סי' תכ"ח ס"ח [ברמ"א ובד"מ] דהפטרות אחרי היא כבני כושיים, והפטרות קדושים התשפוט (יחזקאל כ"ב) ואעפ"י שכשהם מחוברים קוראים הלא כבני כושיים, היינו שלא לקרא לכתחלה בגנותה של ירושלים כידוע מש"ס מגילה, אבל כשהם נפרדים כבר נהגו מדורות כהרמ"א, וכן הסכים הב"ח ומג"א ומט"מ והאגודה ועוד דלא כשיטת הלבוש, וכבר קרא תגר הב"ח על שהלבוש רצה לשנות ממנהג הקהלות, ולדרך זה הסכימו הגאון בית אפרים בשע"א והמ"ב וכל בעלי פסק [אחינו בני"י הספרדים יש להם מנהג אחר אבל דרך המקובל לצאצאי בני אשכנז וכו' הוא כמש"כ הב"ח] ומה שעשו בעלי הלוחות דלא כדרך זה ועוד איזה מחברים אינו מקובל, וכל ישראל יוצא ביד רמ"א, עכ"ל.

אולם בני ירושלים (כך היה מנהגם של בני ירושלים מקדמת דנא) לקרות בשתי הפרשיות הפטרות 'הלא כבני כושיים'.

ונראה דגם קהילות בני ירושלים אשר קבעו דירתם בערי הפרזות (בית שמש, נוף הגליל, טבריה, ביתר ועוד) ונוהגים במנהגי ירושלים, יש להם לקרות הלא כבני כושיים בשתי השבתות מפאת כבודה של ירושלים.

רשמתי את אשר חנני השי"ת.

משה בראנדסדארפער

יום שלישי כב בחודש ניסן אסרו חג דחג הפסח תשפ"ד, בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו

אודות מה שנשאלתי מאחד מגבאי בתי הכנסת היות ובשנה זו שהיא שנה מעוברת קוראים פרשת אחרי ופרשת קדושים כל פרשה בנפרד והנה בדרך כלל אחד משתי הפרשיות הללו חל בערב ראש חודש או ביום ראש חודש שאז קוראים ההפטרות של ערב ראש חודש או של ראש חודש ובקביעות של השנה שנת תשפ"ד כל הפטרות נקראת בפני עצמה והנה בידוע שהפטרות אחרי (עמוס ט זיא) 'הלא כבני כושיים' והפטרות קדושים היא 'התשפוט' (יחזקאל כב אילא) שעוסקת בתועבת ירושלים ואמרו בגמ' (מגילה כה ב): מעשה באדם אחד שהיה קורא למעלה מרבי אליעזר הודע את ירושלים את תועבותיה, אמר לו: עד שאתה בודק בתועבות ירושלים - צא ובודק בתועבות אמך. בדקו אחרי ומצאו בו שמץ פסול, ע"כ וכתב הרמ"א (סי' תכח ס"ח): וכשקורין ב' פרשיות מפטירים באחרונה (מרדכי פ' בני העיר), בלבד באחרי מות וקדושים דמפטירין "הלא כבני" שהיא הפטרות אחרי מות (מנהגים), וכתב שם המשנה ברורה (סי' תכח ס"ק כו) דלפיכך כתב הרמ"א דכשהם מחוברות מפטירין 'הלא כבני כושיים' מפני שההפטרות של פרשה שניה מזכרת מתועבת ירושלים משא"כ כשהן נפרדות שכבר קראו "הלא כבני כושיים" בפרשת אחרי בהכרח להפטיר בפרשת קדושים "התשפוט". והוסיף המשנה ברורה דהלבוש חולק על הרמ"א ודעתו דגם כשהיא כפולה קוראין הפטרות אחרונה דהיינו של פרשת קדושים אבל הב"ח ושאר אחרונים כתבו שנתפשט המנהג בכל הקהלות כהרמ"א בזה וה"ה אם שבת פ' אחרי היה ער"ח ומפטירין מחר חודש דמפטירין בשבת פרשת קדושים הלא כבני כושיים [חי' רע"א], ע"כ דברי המשנ"ב.

ולזה שואל איזה הפטרות יקראו השנה לפרשת אחרי [שאינה לא ערב ראש חודש ולא ראש חודש].

הנה קביעות זו של השנה שהיא קביעות זמ"ג (ראש השנה חל ביום ז' שבת), חדשי חשון וכסלו חסרים, ויום ראשון של פסח חל ביום ג') היא קביעות נדירה מאד בפעם הקודמת היתה בשנת תשנ"ז והפעם הבאה תהיה בשנת תתא ולאחריה בשנת תתכח ושוב לאחריה בשנת תתלא (הפסקה של שלש שנים) ולאחריה בשנת תתנה (הפסקה של כ"ד שנים) ולכן קשה לתת הוראה הלכה למעשה ובפרט שהדבר תלוי במנהגי הקהילות ולכן נביא את עיקר המנהגים:

א שיטת הרמ"א דכשהפרשיות מחוברות קורין הפטרות של אחרי 'הלא כבני כושיים' לשתי הפרשיות יחד אף שהיא ההפטרות של הפרשה הראשונה, ועל זה כתב הב"ח שכן המנהג.

ב שיטת הלבוש דכשהפרשיות מחוברות קורין 'התשפוט' שהיא

איגוד הרבנים תלמידי היכל הוראה בארדה"ק העונים לשואלים דבר ה' זו הלכה

יחשלים	חפיפה
בית שמש	קרית ספר
ביתר	כתמיאל
בני ברק	טבריה
טלזסטון	צפת
אשדוד	אור הגנוז
חצור	נוף הגליל
תעננה	

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים ח' זוננפלד 3 טל' 02-5322775

מוצש"ק ומוצאי יו"ט מחצאי שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת יו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00	א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף
---	---	---	---

ע"פ תקנת רבינו מרן ה"קנה בשם" זי"ע שאלות דחופות או שאינה סובלת דיחוי, בכל עת וזמן בימים ובלילות.

בית בנו הרומ"ץ הרה"ג שמעון עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מההיכל רחוב רבינו גרשום 5 [כניסה א' קומה 2] י-ם פל' 0527155774

בית מורינו הגאב"ד שליט"א מעל בנין היכל הוראה טל' 053-3111159 02-5370033 פל' 053-3111159